Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (čtvrtého senátu)

12. září 2013 *

„Volný pohyb lékařských služeb — Poskytovatel služby, který se přemisťuje do jiného členského státu za účelem poskytování služeb — Použitelnost stavovských pravidel hostitelského členského státu a především stavovských pravidel upravujících honoráře a reklamu“

Ve věci C-475/11,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Berufsgericht für Heilberufe bei dem Verwaltungsgericht Gießen (Německo) ze dne 2. srpna 2011, došlým Soudnímu dvoru dne 19. září 2011, v řízení proti

Kostasi Konstantinidesovi,

SOUDNÍ DVŮR (čtvrtý senát),

ve složení L. Bay Larsen (zpravodaj), vykonávající funkci předsedy čtvrtého senátu, J.-C. Bonichot, C. Toader, A. Prechal a E. Jarašiūnas, soudci,

generální advokát: P. Cruz Villalón,

vedoucí soudní kanceláře: K. Malacek, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 19. září 2012,

s ohledem na vyjádření předložená:

— za K. Konstantinidese G. Fiedlerem, Rechtsanwalt,

— za Landesärztekammer Hessen R. Raaschem,

— za českou vládu M. Smolkem a D. Hadrouškem, jako zmocněnci,

— za španělskou vládu S. Martínez-Lage Sobredou, jako zmocněncem,

— za francouzskou vládu G. de Berguesem a N. Rouam, jako zmocněnci,

— za nizozemskou vládu B. Koopman a C. Wissels, jako zmocněnkyněmi,

— za portugalskou vládu L. Inez Fernandesem, jako zmocněncem, ve spolupráci s N. Sancho Lampreiou, advogado,

— za Evropskou komisi H. Støvlbækem a K.-P. Wojcikem, jako zmocněnci,

* Jednací jazyk: němčina.

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 31. ledna 2013,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 5 odst. 3 a čl. 6 písm. a) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES ze dne 7. září 2005 o uznávání odborných kvalifikací (Úř. věst. L 255, s. 22).

2 Tato žádost byla předložena v rámci soudního řízení, které bylo na návrh Landesärztekammer Hessen (Lékařská komora Spolkové země Hesensko) zahájeno proti K. Konstantinidesovi z důvodu zanedbání povinné péče při výkonu povolání.

Právní rámec

Unijní právo

3 Body 3, 8 a 11 odůvodnění směrnice 2005/36 zní takto:

„(3) Zárukou udělenou touto směrnicí osobám, které získaly odbornou kvalifikaci v jednom členském státě, týkající se přístupu ke stejnému povolání a jeho výkonu v jiném členském státě se stejnými právy jako státní příslušníci tohoto státu, není dotčeno dodržování ze strany migrující výdělečně činné osoby případných nediskriminujících podmínek, které tento členský stát stanovil, za předpokladu, že jsou objektivně zdůvodněné a přiměřené.

[...]

(8) Na poskytovatele služeb by se měla vztahovat disciplinární pravidla hostitelského členského státu, která jsou přímo a konkrétně spojena s odbornými kvalifikacemi, např. definice povolání, rozsah činností, které k povolání patří nebo které mu jsou vyhrazeny, užívání titulů a vážné zanedbání povinné péče při výkonu povolání, které přímo a konkrétně souvisí s ochranou a bezpečností spotřebitele.

[...]

(11) V případě povolání, na něž se vztahuje obecný systém pro uznávání kvalifikací (dále jen ‚obecný systém'), by mělo být členským státům ponecháno právo stanovit minimální úroveň kvalifikace, která by zaručovala kvalitu služeb poskytovaných na jejich území. [...] Tento obecný systém však nebrání členskému státu v tom, aby pro každou osobu, která na jeho území vykonává povolání, nepředepsal zvláštní požadavky, jež vyplývají z použití profesních pravidel odůvodněných obecným veřejným zájmem. Tato pravidla se týkají například organizace povolání, profesních norem včetně etických kodexů, dohledu a odpovědnosti. [...]"

4 Článek 1 směrnice 2005/36, nadepsaný „Účel", uvádí:

„Tato směrnice stanoví pravidla, podle nichž členský stát, který podmiňuje přístup k regulovanému povolání nebo jeho výkon na svém území získáním určité odborné kvalifikace (dále jen ‚hostitelský členský stát'), uznává pro přístup k tomuto povolání a jeho výkon odborné kvalifikace nabyté v jednom nebo více jiných členských státech (dále jen ‚domovský členský stát'), které jejich držitele opravňují vykonávat v tomto členském státě stejné povolání."

5 Článek 3 této směrnice, nadepsaný „Definice“, v odstavci 1 uvádí:

„Pro účely této směrnice se rozumí:

[...]

b) ‚odbornou kvalifikací‘ kvalifikace doložená dokladem o dosažené kvalifikaci, osvědčení způsobilosti uvedené v čl. 11 písm. a) bodě i) nebo odborná praxe;

[...]“

6 Článek 4 uvedené směrnice, nadepsaný „Účinky uznání“, v odstavci 1 stanoví:

„Uznání odborné kvalifikace hostitelským členským státem umožňuje, aby oprávněná osoba měla v tomto členském státě přístup ke stejnému povolání, pro které získala kvalifikaci v domovském členském státě, a vykonávala je v hostitelském členském státě za stejných podmínek jako jeho státní příslušníci.

[...]“

7 Článek 5 téže směrnice, jenž je nadepsán „Zásada volného poskytování služeb“ a je obsažen v její hlavě II, nadepsané „Volné poskytování služeb“, uvádí:

„1. Aniž jsou dotčeny zvláštní právní předpisy Společenství a články 6 a 7 této směrnice, neomezí členské státy z žádného důvodu vztahujícího se k odborné kvalifikaci poskytování služeb v jiném členském státě:

a) je-li poskytovatel služby v souladu se zákonem usazen v členském státě za účelem výkonu stejného povolání (dále jen ‚členský stát usazení‘) [...]

[...]

2. Tato hlava se použije pouze tehdy, pokud se poskytovatel služby pohybuje na území hostitelského členského státu, aby zde dočasně a příležitostně vykonával povolání uvedené v odstavci 1.

Povaha dočasného a příležitostného poskytování služeb se posuzuje případ od případu, zejména s ohledem na dobu trvání, četnost, pravidelnost a nepřetržitost.

3. Pokud se poskytovatel služeb pohybuje, podléhá pravidlům pro výkon povolání stavovské, zákonné nebo správní povahy, která jsou přímo spojena s odbornou kvalifikací, například definice povolání, užívání profesních označení a vážné zanedbání povinné péče při výkonu povolání, které přímo a konkrétně souvisí s ochranou a bezpečností spotřebitele, jakož i disciplinárním předpisům, které se v hostitelském členském státě vztahují na příslušníky povolání, kteří zde vykonávají stejné povolání.“

8 Článek 6 směrnice 2005/36, nadepsaný „Osvobození“, uvádí:

„Podle čl. 5 odst. 1 osvobodí hostitelský členský stát poskytovatele služeb usazené v jiném členském státě od požadavků, které ukládá příslušníkům povolání usazeným na svém území, týkajících se:

a) povolení, registrace nebo členství v profesní organizaci nebo subjektu. Členské státy mohou pro snadnější uplatňování disciplinárních předpisů platných na jejich území podle čl. 5 odst. 3 stanovit automatickou dočasnou registraci nebo formální členství v takové profesní organizaci

nebo subjektu za předpokladu, že tato registrace nebo členství nezpozdí nebo jakýmkoli způsobem neztíží poskytování služeb a nepředstavuje pro poskytovatele služeb dodatečné náklady. [...]

[...]“

9 Článek 13 uvedené směrnice, jenž je nadepsán „Podmínky uznávání“ a je obsažen v její hlavě III, nadepsané „Svoboda usazování“, v odstavci 1 uvádí:

„Pokud je v hostitelském členském státě přístup k regulovanému povolání nebo jeho výkon podmíněn držením zvláštní odborné kvalifikace, povolí příslušné orgány tohoto členského státu přístup k tomuto povolání a jeho výkon za stejných podmínek, jaké se vztahují na jeho vlastní státní příslušníky, žadatelům, které jsou držiteli osvědčení způsobilosti nebo dokladu o dosažené kvalifikaci, který jiný členský stát požaduje k získání přístupu k tomuto povolání a jeho výkonu na svém území.

[…]“

Německé právo

Sazebník lékařských výkonů

10 Sazebník lékařských výkonů (Gebührenordnung für Ärzte) je nařízením spolkového ministerstva zdravotnictví. Jeho paragraf 1, nadepsaný „Působnost“, stanoví:

„1. Platby za odborné výkony lékařů se stanoví podle tohoto nařízení, nestanoví-li spolkový zákon jinak.

2. Lékař může požadovat platby pouze za výkony, které jsou podle pravidel lékařského umění nezbytné pro poskytnutí lékařské péče, jež je nutná z medicínského hlediska. Výkony, které jdou nad rámec lékařské péče, jež je nutná z medicínského hlediska, může lékař účtovat pouze tehdy, pokud byly provedeny na žádost plátce.“

11 Ustanovení § 2 tohoto sazebníku, nadepsaného „Smluvní dohoda“, uvádí:

„1. Na základě dohody je možné stanovit sazbu odchylně od toho nařízení. [...]

2. Dohoda uvedená v první větě předchozího odstavce musí být mezi lékařem a plátcem dojednána a písemně uzavřena před provedením lékařského výkonu. [...]

[...]“

12 Ustanovení § 6 uvedeného sazebníku, nadepsaného „Platby za další výkony“, v odstavci 2 uvádí:

„Samostatné lékařské výkony, které nejsou uvedeny v sazebníku, mohou být účtovány podle rovnocenného výkonu uvedeného v sazebníku, přičemž tuto rovnocennost je třeba posoudit podle povahy výkonu, nákladů vynaložených na výkon a času stráveného k jeho provedení.“

Zákon spolkové země Hesensko o lékařských profesích

13 Ustanovení § 2 odst. 1 Hessisches Gesetz über die Berufsvertretungen, die Berufsausübung, die Weiterbildung und die Berufsgerichtsbarkeit der Ärzte, Zahnärzte, Apotheker, psychologischen Psychotherapeuten und Kinder- und Jugendlichenpsychotherapeuten (zákon spolkové země Hesensko o profesních zástupcích, výkonu povolání, dalším vzdělávání a jurisdikci profesních soudů ve vztahu

k lékařům, zubním lékařům, veterinářům, lékárníkům, psychologům s psychoterapeutickým výcvikem a psychoterapeutům pro děti a mladistvé), ve znění zákona ze dne 15. března 2011 (dále jen „zákon spolkové země Hesensko o lékařských profesích“), uvádí:

„Členy výše uvedených komor jsou všichni

1) lékaři,

[...]

kteří vykonávají svou činnost ve Spolkové zemi Hesensko.

[...]“

14 Ustanovení § 3 tohoto zákona uvádí:

„1. Příslušníci lékařské profese, kteří jsou státními příslušníky členského státu Evropské unie nebo jiného státu, jenž je smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru [ze dne 2. května 1992 (Úř. věst. 1994, L 1, s. 3; Zvl. vyd. 11/52, s. 3)] [...], a kteří v rámci působnosti tohoto zákona vykonávají svoji činnost dočasně a příležitostně v rámci volného pohybu služeb, který je zakotven právem Společenství, avšak nejsou v Německu usazeni, nejsou odchylně od § 2 odst. 1 první věty tohoto zákona členy příslušné profesní komory, pokud jsou profesně usazeni v jiném členském státě Evropské unie nebo v jiném státě, který je smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru. Služba musí být poskytnuta pod profesním označením uvedeným v § 2 odst. 1 první větě tohoto zákona.

[...]

3. Příslušníci lékařské profese uvedení v odstavci 1 tohoto paragrafu mají při výkonu své činnosti stejné práva a povinnosti jako příslušníci lékařské profese uvedení v § 2 odst. 1 první větě tohoto zákona, a to především práva a povinnosti podle § 22 a § 23, které se týkají svědomitého výkonu povolání, dalšího vzdělávání, služeb na pohotovosti a archivace, a musí dodržovat pravidla pro výkon povolání stavovské, zákonné nebo správní povahy v souladu s čl. 5 odst. 3 směrnice 2005/36. Etické kodexy přijaté podle § 24 a § 25, jakož i šestý oddíl tohoto zákona se uplatní obdobně.“

15 Ustanovení § 49 odst. 1 první věty zákona spolkové země Hesensko o lékařských profesích stanoví, že při každém nesplnění profesních povinností členy dotyčné komory je zahájeno disciplinární řízení. Ustanovení § 50 tohoto zákona v tomto ohledu uvádí, že opatřeními přijatými v daném řízení mohou být napomenutí, důtka, dočasné odebrání hlasovacího práva, pokuta až do výše 50 000 eur a konstatování, že člen dotyčné komory není hoden vykonávat své povolání.

Etický kodex lékařek a lékařů Hesenska

16 Etický kodex lékařek a lékařů Hesenska byl přijat zemskou lékařskou komorou této spolkové země podle § 24 a § 25 zákona Spolkové země Hesensko o lékařských profesích. Tento kodex stanoví profesní povinnosti lékařů a podle jeho preambule je jeho cílem chránit a podporovat důvěru mezi lékařem a jeho pacientem, zajišťovat kvalitu lékařské činnosti v zájmu zdraví obyvatelstva, zaručit nezávislost a dobrou pověst lékařského povolání, jakož i podporovat důstojné chování příslušníků povolání a bránit nedůstojnému chování.

17 Ustanovení § 12 uvedeného kodexu, nadepsaného „Honoráře a dohody o platbách“, uvádí:

„1. Účtované honoráře musí být přiměřené. Nestanoví-li zákonné úhradové předpisy jinak, je základem pro výpočet honoráře úřední sazebník lékařských výkonů (GOÄ). Lékař nesmí bez řádného důvodu účtovat sazby nižší než stanovené v GOÄ. V případě smluvního honoráře přihlíží lékař k majetkovým poměrům plátce.

[...]

3. Na žádost dotyčné osoby poskytne lékařská komora spolkové země své stanovisko k přiměřenosti honorářů.“

18 Ustanovení § 27 téhož kodexu, nadepsaného „Dovolené informace a reklama v rozporu s profesní etikou“, uvádí:

„1. Účelem následujících ustanovení Etického kodexu je zaručit ochranu pacienta prostřednictvím poskytnutí přiměřených a vhodných informací a zabránit komercializaci lékařské profese v rozporu s představou, kterou má lékař o sobě samém.

2. V souladu s touto zásadou může lékař poskytovat věcné informace vztahující se k profesi.

3. Reklama v rozporu s profesní etikou se lékařům zakazuje. V rozporu s profesní etikou je především reklama, která svým obsahem nebo svou formou chválí, zavádí nebo srovnává. Lékař nesmí u jiných osob takovou reklamu iniciovat ani trpět. Tím nejsou dotčená jiná zákonná ustanovení o zakázané reklamě.

[...]“

19 Číslo 13 Etického kodexu lékařek a lékařů Hesenska, jež je obsaženo v jeho kapitole D a je nadepsáno „Přeshraniční lékařská činnost lékařů usazených v jiných členských státech Evropské unie“, stanoví:

„Pokud lékař, který je usazen nebo vykonává svoji profesní činnost v jiném členském státě Evropské unie, vykonává dočasně lékařskou činnost, která spadá do působnosti tohoto kodexu, avšak není usazen v Německu, musí dodržovat ustanovení tohoto kodexu. To platí i v případě, že lékař pouze propaguje svoji činnost v rámci působnosti tohoto kodexu. Lékař může informovat o své činnosti pouze v rozsahu povoleném tímto kodexem.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

20 Řecký lékař K. Konstantinides získal diplom doktora medicíny v roce 1981 v Athénách (Řecko). Konkrétně v letech 1986 až 1990 byl vedoucím andrologického oddělení ve fakultní nemocnici v Athénách a od roku 1990 pracuje na vlastní účet v klinice nazvané „Andrology Institute Athens“ (institut andrologie v Athénách). Kostas Konstantinides, který je členem lékařské komory v Athénách a členem řecké lékařské komory, je usazen v tomto městě.

21 V období od roku 2006 do roku 2010 dojížděl K. Konstantinides průměrně na jeden či dva dny měsíčně do Německa, kde v oblasti působnosti Lékařské komory Spolkové země Hesensko prováděl chirurgické andrologické zákroky na oddělení ambulantní chirurgie zdravotnického zařízení Elisabethenstift v Darmstadtu (Německo). Činnost K. Konstantinidese se omezovala výlučně na provádění vysoce specializovaných chirurgických zákroků, přičemž ostatní služby spojené s těmito zákroky, například domluvu termínů či pooperační péči, zajišťoval personál tohoto zdravotnického zařízení.

22 V srpnu 2007 provedl K. Konstantinides v uvedeném zdravotnickém zařízení u pacienta úspěšný ambulantní zákrok. Na základě stížnosti tohoto pacienta, který zpochybnil výši vyúčtování vystaveného K. Konstantinidesem, vedla lékařská komora Spolkové země Hesensko šetření, které vyústilo v disciplinární řízení, jež bylo zahájeno s tímto lékařem před předkládajícím soudem pro porušení sazebníku lékařských výkonů a zákazu jakékoli reklamy v rozporu s profesní etikou.

23 Toto disciplinární řízení bylo zahájeno z důvodu, že K. Konstantinides „v rámci smlouvy o honoráři účtoval výkon podle tarifní položky, která nebyla mezi stranami svobodně dohodnuta“, a dopustil se tak zanedbání povinné péče při výkonu povolání ve smyslu § 12 Etického kodexu lékařek a lékařů Hesenska ve spojení s § 2, § 6 odst. 2 a § 12 sazebníku lékařských výkonů. Lékařská komora Spolkové země Hesensko měla za to, že požadované honoráře jsou nepřiměřené a odůvodňují uložení disciplinární sankce.

24 Vzhledem k tomu, že neexistovala příslušná sazební položka pro provedený zákrok, podle informací poskytnutých předkládajícím soudem vystavil K. Konstantinides za tento zákrok vyúčtování v celkové výši 6 395,96 eur, přičemž jako základní sazbu použil analogicky jinou položku navýšenou o koeficient 16,2, jakož i další sazební položky, z nichž některé byly rovněž použity analogicky a každá z nich byla navýšena o různé koeficienty. Kostas Konstantinides tvrdil, že tyto sazby navýšení byly použity na základě smluvní dohody s pacientem.

25 Pokud jde o porušení zákazu jakékoli reklamy v rozporu s profesní etikou, Lékařská komora Spolkové země Hesensko K. Konstantinidesovi vytýká, že porušil § 27 Etického kodexu lékařek a lékařů Hesenska, když použil reklamu v rozporu s profesní etikou. Konkrétně je tomuto lékaři vytýkáno, že na své internetové stránce propagoval svou činnost vykonávanou ve zdravotnickém zařízení Elizabethenstift v Darmstadtu, přičemž použil výraz „německý institut“ a „evropský institut“, ačkoli v tomto zdravotnickém zařízení provádí zákroky výhradně „dočasně“ a „příležitostně“, aniž má k dispozici skutečnou nemocniční infrastrukturu, a tyto zákroky nejsou v rámci veřejného subjektu nebo vědeckého subjektu prováděny pod veřejným dohledem.

26 Lékařská komora Spolkové země Hesensko má za to, že § 3 odst. 1 a 3 zákona Spolkové země Hesensko o lékařských profesích, na základě kterého byl K. Konstantinides povinen dodržovat Etický kodex lékařek a lékařů Hesenska přijatý podle § 24 a § 25 tohoto zákona, představuje správné provedení směrnice 2005/36, zejména jejích článků 5 a 6, a je proto v souladu s unijním právem.

27 Kostas Konstantinides především uvádí, že v souladu se zásadou volného pohybu služeb vykonává svou činnost v Německu dočasně a příležitostně, a nevztahují se tedy na něj německá etická pravidla. Výtky německých profesních organizací uplatněné ve věci v původním řízení musí být podle jeho názoru adresovány „příslušnému orgánu domovského státu“, tzn. v projednávané věci lékařské komoře v Athénách. Kostas Konstantinides podpůrně zpochybňuje výtky, které proti němu směřují.

28 Předkládající soud uvádí, že je třeba určit, zda hmotněprávní obsah § 12 a § 27 Etického kodexu lékařek a lékařů Hesenska, vykládaný ve světle čl. 5 odst. 3 směrnice 2005/36, odpovídá cíli sledovanému uvedeným článkem 5. Předkládající soud má v tomto ohledu vážné pochybnosti o tom, zda pravidla pro výpočet honorářů stanovená v § 12 tohoto kodexu a pravidla, která zakazují jakoukoli reklamu v rozporu s profesní etikou a jsou uvedena v § 27 odst. 1 a 3 tohoto kodexu, spadají do působnosti čl. 5 odst. 3 této směrnice.

29 Uvedený soud má dále za to, že hostitelský členský stát musí na základě čl. 5 odst. 3 směrnice 2005/36 rozlišovat mezi poskytovateli služeb, kteří na jeho území vykonávají své povolání dočasně a příležitostně, a odborníky, kteří zde vykonávají totéž povolání, přičemž by toto rozlišení nebylo zajištěno, kdyby se disciplinární pravidla měla na uvedené poskytovatele služeb uplatnit obecně. Uvedený soud má v důsledku toho pochybnosti o slučitelnosti § 3 odst. 1 a 3 zákona Spolkové země Hesensko o lékařských profesích s unijním právem.

30 Za těchto podmínek Berufsgericht für Heilberufe bei dem Verwaltungsgericht Gießen rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„[K článku 5 odst. 3 směrnice 2005/36]:

1) Náleží ustanovení § 12 odst. 1 Etického kodexu lékařek a lékařů [Spolkové země Hesensko] ke stavovským předpisům, při jejichž nedodržení poskytovatelem služeb v hostitelském státě lze vést řízení u profesního soudu ve smyslu disciplinárního řízení z důvodu vážného zanedbání povinné péče při výkonu povolání, které přímo a konkrétně souvisí s ochranou a bezpečností spotřebitele?

2) V případě kladné odpovědi: Platí výše uvedené i v případě, že pro operaci provedenou provozovatelem služeb (zde lékařem) není v platném Sazebníku lékařských výkonů hostitelského členského státu stanovena relevantní sazba?

3) Náležejí ustanovení o reklamě neslučitelné s výkonem povolání (§ 27 odst. 1 až 3 ve spojení s oddílem D č. 13 Etického kodexu lékařek a lékařů [Spolkové země Hesensko]) ke stavovským předpisům, při jejichž nedodržení poskytovatelem služeb v hostitelském státě lze vést řízení u profesního soudu ve smyslu disciplinárního řízení z důvodu vážného zanedbání povinné péče při výkonu povolání, které přímo a konkrétně souvisí s ochranou a bezpečností spotřebitele?

[K článku 6 první věty písm. a) směrnice 2005/36]:

4) Představují legislativní změny čl. 3 odst. 1 a 3 [zákona Spolkové země Hesensko o lékařských profesích], jejichž cílem je provést směrnici 2005/36, správné provedení výše uvedených právních úprav ve směrnici 2005/36 v rozsahu, v němž stanoví, že jak relevantní etické kodexy, tak pravidla pro profesní spory obsažená v šestém oddíle [tohoto zákona] jsou prohlášeny v plném rozsahu za použitelné na poskytovatele služeb (zde lékaře) dočasně působící v hostitelském státě v rámci volného pohybu služeb podle článku 57 SFEU [...]?“

K předběžným otázkám

K první, druhé a třetí otázce

31 Podstatou první, druhé a třetí otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 5 odst. 3 směrnice 2005/36 musí být vykládán v tom smyslu, že taková vnitrostátní pravidla, jako jsou zaprvé § 12 odst. 1 Etického kodexu lékařek a lékařů Hesenska, který stanoví, že účtované honoráře musí být přiměřené, a nestanoví-li zákonné úhradové předpisy jinak, musí být vypočítané na základě úředního sazebníku lékařských výkonů, a zadruhé § 27 odst. 3 tohoto kodexu, který lékařům zakazuje jakoukoli reklamu v rozporu s profesní etikou, spadají do její působnosti.

32 Pokud jde o pravidla pro výpočet honorářů použitelná ve věci v původním řízení, je třeba uvést, že předkládající soud upřesnil, že § 12 Etického kodexu lékařek a lékařů Hesenska je třeba vykládat mimo jiné ve spojení s § 6 odst. 2 sazebníku lékařských výkonů, který stanoví, že samostatné lékařské výkony, které nejsou uvedeny v sazebníku, mohou být účtovány podle rovnocenného výkonu uvedeného v daném sazebníku, přičemž tuto rovnocennost je třeba posoudit podle povahy výkonu, nákladů vynaložených na výkon a času stráveného k jeho provedení.

33 Z článku 1 směrnice 2005/36 vyplývá, že jejím cílem je stanovit pravidla, podle nichž členský stát, který podmiňuje přístup k regulovanému povolání nebo jeho výkon na svém území získáním určité odborné kvalifikace, uznává pro přístup k tomuto povolání a jeho výkon odborné kvalifikace nabyté v jednom nebo ve více členských státech, které jejich držitele opravňují vykonávat v tomto členském státě stejné povolání.

34 Pokud jde o usazení v hostitelském členském státě, které upravují ustanovení hlavy III uvedené směrnice, článek 13 této směrnice stanoví, že hostitelský členský stát povolí přístup k dotčenému regulovanému povolání a jeho výkon za stejných podmínek, jaké se vztahují na jeho vlastní státní příslušníky, žadatelům, kteří jsou držiteli osvědčení způsobilosti nebo dokladu o dosažené kvalifikaci, který jiný členský stát požaduje k získání přístupu k tomuto povolání a jeho výkonu na svém území. Takové uznání odborné kvalifikace tak dotyčné osobě umožňuje mít plný přístup k regulovanému povolání v hostitelském členském státě a vykonávat jej na jeho území za stejných podmínek jako jeho státní příslušníci, přičemž tento přístup zahrnuje právo užívat profesní označení stanovené tímto členským státem.

35 V rámci volného pohybu služeb, který upravují ustanovení hlavy II směrnice 2005/36, čl. 5 odst. 1 uvedené směrnice pro případ, kdy se poskytovatel služby pohybuje na území hostitelského členského státu, aby zde dočasně a příležitostně vykonával své povolání pod svým původním profesním označením, stanoví zásadu, že členské státy neomezí z žádného důvodu vztahujícího se k odborné kvalifikaci poskytování služeb, je-li poskytovatel služby v souladu se zákonem usazen v členském státě za účelem výkonu stejného povolání.

36 Článek 5 odst. 3 směrnice 2005/36 právě v tomto konkrétním kontextu vyžaduje, aby poskytovatel služeb v případě, že vykonává odborné činnosti dočasně a příležitostně, podléhal pravidlům pro výkon povolání stavovské, zákonné nebo správní povahy, která jsou přímo spojena s odbornou kvalifikací, jakož i disciplinárním předpisům, které se v hostitelském členském státě vztahují na příslušníky povolání, kteří zde vykonávají stejné povolání.

37 Je třeba upřesnit, že – jak uvádí bod 8 odůvodnění směrnice 2005/36 – se jedná o disciplinární předpisy, které sankcionují nedodržení pravidel pro výkon povolání uvedených v čl. 5 odst. 3 uvedené směrnice.

38 Pokud jde o obsah uvedených pravidel, která musí být přímo spojena s odbornou kvalifikací, čl. 5 odst. 3 směrnice 2005/36 uvádí pravidla týkající se definice povolání, užívání profesních označení a vážného zanedbání povinné péče při výkonu povolání, které přímo a konkrétně souvisí s ochranou a bezpečností spotřebitele. Bod 8 odůvodnění této směrnice zmiňuje rovněž pravidla týkající se rozsahu činností, které k povolání patří nebo které mu jsou vyhrazeny.

39 Z cíle, účelu a obecné systematiky směrnice 2005/36 vyplývá, že její čl. 5 odst. 3 zahrnuje pouze ta pravidla pro výkon povolání, která jsou přímo spojena se samotným výkonem lékařského umění a jejichž nedodržení ohrožuje ochranu pacienta.

40 Z toho plyne, že pravidla pro výpočet honorářů ani pravidla, která lékařům zakazují jakoukoli reklamu v rozporu s profesní etikou, tak jak jsou použita ve věci v původním řízení, nejsou pravidly pro výkon povolání, která jsou přímo a konkrétně spojena s odbornými kvalifikacemi pro přístup k dotyčnému regulovanému povolání ve smyslu čl. 5 odst. 3 směrnice 2005/36.

41 Je tudíž třeba učinit závěr, že vnitrostátní pravidla, jež jsou uvedena v § 12 odst. 1 a § 27 odst. 3 Etického kodexu lékařek a lékařů Hesenska, nespadají do věcné působnosti čl. 5 odst. 3 směrnice 2005/36.

42 V rámci postupu spolupráce mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem zavedeného článkem 267 SFEU přísluší Soudnímu dvoru poskytnout vnitrostátnímu soudu užitečnou odpověď, která mu umožní rozhodnout spor, jenž mu byl předložen. Z tohoto hlediska Soudnímu dvoru přísluší případně přeformulovat otázky, které jsou mu položeny (viz zejména rozsudky ze dne 17. července 1997, Krüger, C-334/95, Recueil, s. I-4517, body 22 a 23, a ze dne 14. října 2010, Fuß, C-243/09, Sb. rozh. s. I-9849, bod 39 a citovaná judikatura). Za tímto účelem může Soudní dvůr ze všech poznatků předložených vnitrostátním soudem, zejména pak z odůvodnění předkládacího rozhodnutí, vytěžit ty normy a zásady unijního práva, které je s přihlédnutím k předmětu sporu třeba vyložit

(v tomto smyslu viz zejména rozsudky ze dne 29. listopadu 1978, Redmond, 83/78, Recueil, s. 2347, bod 26; ze dne 23. října 2003, Inizan, C-56/01, Recueil, s. I-12403, bod 34, a výše uvedený rozsudek Fuß, bod 40).

43 V tomto ohledu je třeba uvést, že za takových okolností, jako jsou okolnosti dotčené ve věci v původním řízení, a s ohledem na důvody uvedené v bodech 40 a 41 tohoto rozsudku musí být slučitelnost právní úpravy dotčené v původním řízení s unijním právem zkoumána nikoliv z hlediska směrnice 2005/36, ale z hlediska zásady volného pohybu služeb uvedené v článku 56 SFEU.

44 Z ustálené judikatury v tomto ohledu vyplývá, že článek 56 SFEU vyžaduje nejen odstranění jakékoli diskriminace poskytovatele služeb z důvodu jeho státní příslušnosti nebo okolnosti, že je usazen v jiném členském státě, než je stát, v němž musí být služba poskytnuta, ale rovněž odstranění jakéhokoli omezení, byť uplatňovaného bez rozdílu jak na tuzemské poskytovatele, tak na poskytovatele z jiných členských států, je-li takové povahy, že může zakazovat činnosti poskytovatele usazeného v jiném členském státě, kde legálně poskytuje obdobné služby, být na překážku těmto činnostem nebo je činit méně atraktivními (rozsudek ze dne 19. prosince 2012, Komise v. Belgie, C-577/10, bod 38 a citovaná judikatura).

45 Je třeba rovněž uvést, že pojem „omezení“ zahrnuje zejména opatření přijatá členským státem, která – ačkoli používaná bez rozdílu – ovlivňují volný pohyb služeb v jiných členských státech (v tomto smyslu viz zejména rozsudek ze dne 29. března 2011, Komise v. Itálie, C-565/08, Sb. rozh. s. I-2101, bod 46 a citovaná judikatura).

46 Ve věci v původním řízení je nesporné, že se dotčená ustanovení uplatňují bez rozdílu na všechny lékaře, kteří poskytují služby na území Spolkové země Hesensko.

47 Kromě toho je třeba připomenout, že právní úprava členského státu nepředstavuje omezení ve smyslu Smlouvy o FEU pouze z toho důvodu, že jiné členské státy používají pro poskytovatele podobných služeb usazené na jejich území méně přísná nebo hospodářsky zajímavější pravidla (viz výše uvedený rozsudek Komise, v. Itálie, bod 49 a citovaná judikatura).

48 Existenci omezení ve smyslu Smlouvy tedy nelze dovodit pouze z toho, že lékaři usazení v jiných členských státech než ve Spolkové republice Německo musí při výpočtu svých honorářů za služby poskytnuté na území Spolkové země Hesensko dodržovat pravidla použitelná na tomto území.

49 Avšak při neexistenci jakékoli flexibility režimu dotčeného v původním řízení, což přísluší posoudit vnitrostátnímu soudu, by uplatnění takového režimu, který by mohl mít pro lékaře z jiných členských států odrazující účinek, představovalo omezení ve smyslu Smlouvy.

50 Pokud jde o odůvodnění takového omezení, podle ustálené judikatury platí, že vnitrostátní opatření, která mohou bránit výkonu základních svobod zaručených Smlouvou nebo jej činit méně přitažlivým, mohou být přípustná pouze za podmínky, že sledují cíl obecného zájmu, jsou způsobilá zaručit jeho uskutečnění a nepřekračují meze toho, co je k dosažení sledovaného cíle nezbytné (viz zejména rozsudek ze dne 16. dubna 2013, Las, C-202/11, bod 23 a citovaná judikatura).

51 Předkládajícímu soudu přísluší v tomto ohledu přezkoumat, zda je právní úprava dotčená v původním řízení za předpokladu, že její použití představuje za takových okolností, jako jsou okolnosti popsané v předkládacím rozhodnutí, omezení volného pohybu služeb, založena na cíli obecného zájmu. Obecně je třeba uvést, že ochrana zdraví a života lidí, jak stanoví článek 36 SFEU, a ochrana spotřebitelů jsou cíle patřící mezi ty, které mohou být považovány za naléhavé důvody obecného zájmu, jež mohou odůvodnit omezení volného pohybu služeb (v tomto smyslu viz zejména rozsudky ze dne 5. prosince 2006, Cipolla a další, C-94/04 a C-202/04, Sb. rozh. s. I-11421, bod 64 a citovaná judikatura, a ze dne 8. listopadu 2007, Ludwigs-Apotheke, C-143/06, Sb. rozh. s. I-9623, bod 27 a citovaná judikatura).

52 Pokud jde o otázku, zda taková právní úprava, která je založena na cíli obecného zájmu, je způsobilá zaručit uskutečnění sledovaného cíle a nepřekračuje meze toho, co je k jeho dosažení nezbytné, předkládajícímu soudu přísluší ověřit, zda tato právní úprava opravdu odpovídá snaze dosáhnout sledovaného cíle soudržným a systematickým způsobem. Analýza proporcionality vyžaduje zohlednit zejména přísnost zamýšlené sankce.

53 Předkládajícímu soudu tak přísluší ověřit, zda právní úprava dotčená v původním řízení představuje omezení ve smyslu článku 56 SFEU, a je-li tomu tak, zda sleduje cíl obecného zájmu, je způsobilá zaručit jeho uskutečnění a nepřekračuje meze toho, co je k dosažení sledovaného cíle nezbytné.

54 Pokud jde o reklamu v rozporu s profesní etikou, § 27 odst. 3 Etického kodexu lékařek a lékařů Hesenska obecně stanoví, že reklama v rozporu s profesní etikou se lékařům zakazuje.

55 V projednávané věci se nejedná o úplný zákaz reklamy nebo konkrétní formy reklamy. Uvedený § 27 odst. 3 nezakazuje reklamu na samotné lékařské služby, avšak vyžaduje, aby obsah takové reklamy nebyl v rozporu s profesní etikou.

56 I když právní úprava, která zakazuje, aby byl obsah reklamy v rozporu s profesní etikou, jako je § 27 odst. 3 Etického kodexu lékařek a lékařů Hesenska, a která je s určitostí nejednoznačná, neobsahuje úplný zákaz reklamy nebo konkrétní formy reklamy, který může podle ustálené judikatury sám o sobě představovat omezení volného pohybu služeb (viz zejména rozsudek ze dne 17. července 2008, Corporación Dermoestética, C-500/06, Sb. rozh. s. I-5785, bod 33 a citovaná judikatura), může být překážkou dotyčného volného pohybu lékařských služeb.

57 Generální advokát ovšem v bodě 68 svého stanoviska uvedl, že použití vnitrostátních nebo regionálních pravidel, která s ohledem na kritérium týkající se profesní etiky upravují podmínky, za kterých takový odborník může propagovat své činnosti v dotyčné oblasti, nediskriminačním způsobem na lékaře usazeného v jiném členském státě lze ospravedlnit naléhavými důvody obecného zájmu, které se týkají veřejného zdraví a ochrany spotřebitelů, pokud – což přísluší ověřit předkládajícímu soudu – je případné uložení sankcí odborníkovi, který využívá volného pohybu služeb, přiměřené s ohledem na jednání vytýkané dotyčné osobě.

58 S ohledem na výše uvedené je třeba na první, druhou a třetí otázku odpovědět, že čl. 5 odst. 3 směrnice 2005/36 musí být vykládán v tom smyslu, že taková vnitrostátní pravidla, jaká jsou uvedena zaprvé v § 12 odst. 1 Etického kodexu lékařek a lékařů Hesenska, který stanoví, že účtované honoráře musí být přiměřené, a nestanoví-li zákonné úhradové předpisy jinak, musí být vypočítány na základě úředního sazebníku lékařských výkonů, a zadruhé v § 27 odst. 3 tohoto kodexu, který lékařům zakazuje jakoukoli reklamu v rozporu s profesní etikou, nespadají do její věcné působnosti. Předkládajícímu soudu však přísluší, aby s ohledem na údaje poskytnuté Soudním dvorem ověřil, zda jsou uvedená pravidla omezením ve smyslu článku 56 SFEU, a je-li tomu tak, zda sledují cíl obecného zájmu, jsou způsobilá zaručit jeho uskutečnění a nepřekračují meze toho, co je k dosažení sledovaného cíle nezbytné.

Ke čtvrté otázce

59 Podstatou čtvrté otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 6 písm. a) směrnice 2005/36 brání takové vnitrostátní právní úpravě, jako je vnitrostátní právní úprava dotčená v původním řízení, podle které jsou Etický kodex lékařek a lékařů Hesenska a příslušná pravidla pro profesní spory prohlášeny v plném rozsahu za použitelné na poskytovatele služeb, kteří se pohybují na území hostitelského členského státu, aby zde dočasně a příležitostně vykonávali své povolání.

60 Je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury je postup zavedený článkem 267 SFEU nástrojem spolupráce mezi Soudním dvorem a vnitrostátními soudy, díky němuž Soudní dvůr poskytuje vnitrostátním soudům výklad unijního práva, jenž je pro ně nezbytný k vyřešení sporů, které tyto soudy mají rozhodnout (viz zejména rozsudek ze dne 27. listopadu 2012, Pringle, C-370/12, bod 83 a citovaná judikatura).

61 V projednávané věci z předkládajícího rozhodnutí nijak nevyplývá, že pro vyřešení sporu v původním řízení je relevantní otázka, zda unijní právo, zejména pak směrnice 2005/36, brání použití všech ustanovení tohoto etického kodexu a příslušných pravidel pro profesní spory.

62 Čtvrtá otázka je tudíž nepřípustná v rozsahu, v němž se týká všech ustanovení uvedeného etického kodexu a příslušných pravidel pro profesní spory.

63 Jestliže odpověď na tuto otázku musí být omezena na pravidla dotčená v původním řízení, je třeba upřesnit, že čl. 6 písm. a) směrnice 2005/36 nestanoví pravidla pro výkon povolání ani disciplinární řízení, která se mohou vztahovat na poskytovatele služeb, ale pouze uvádí, že členské státy mohou pro snadnější uplatňování disciplinárních předpisů podle čl. 5 odst. 3 uvedené směrnice stanovit automatickou dočasnou registraci nebo formální členství v profesní organizaci nebo subjektu.

64 Na čtvrtou otázku je tedy třeba odpovědět, že čl. 6 písm. a) směrnice 2005/36 musí být vykládán v tom smyslu, že nestanoví pravidla pro výkon povolání ani disciplinární řízení, která se mohou vztahovat na poskytovatele služeb, který se pohybuje na území hostitelského členského státu, aby zde dočasně a příležitostně vykonával své povolání, ale pouze uvádí, že členské státy mohou pro snadnější uplatňování disciplinárních předpisů podle čl. 5 odst. 3 této směrnice stanovit buď automatickou dočasnou registraci, nebo formální členství v profesní organizaci nebo subjektu.

K nákladům řízení

65 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (čtvrtý senát) rozhodl takto:

1) **Článek 5 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES ze dne 7. září 2005 o uznávání odborných kvalifikací musí být vykládán v tom smyslu, že taková vnitrostátní pravidla, jaká jsou uvedena zaprvé v § 12 odst. 1 Etického kodexu lékařek a lékařů Hesenska, který stanoví, že účtované honoráře musí být přiměřené, a nestanoví-li zákonné úhradové předpisy jinak, musí být vypočítány na základě úředního sazebníku lékařských výkonů, a zadruhé v § 27 odst. 3 tohoto kodexu, který lékařům zakazuje jakoukoli reklamu v rozporu s profesní etikou, nespadají do její věcné působnosti. Předkládajícímu soudu však přísluší, aby s ohledem na údaje poskytnuté Soudním dvorem Evropské unie ověřil, zda jsou uvedená pravidla omezením ve smyslu článku 56 SFEU, a je-li tomu tak, zda sledují cíl obecného zájmu, jsou způsobilá zaručit jeho uskutečnění a nepřekračují meze toho, co je k dosažení sledovaného cíle nezbytné.**

2) **Článek 6 písm. a) směrnice 2005/36 musí být vykládán v tom smyslu, že nestanoví pravidla pro výkon povolání ani disciplinární řízení, která se mohou vztahovat na poskytovatele služeb, který se pohybuje na území hostitelského členského státu, aby zde dočasně a příležitostně vykonával své povolání, ale pouze uvádí, že členské státy mohou pro**

snadnější uplatňování disciplinárních předpisů podle čl. 5 odst. 3 této směrnice stanovit buď automatickou dočasnou registraci, nebo formální členství v profesní organizaci nebo subjektu.

Podpisy.